

ב. סמיכת גאולה לתפלה

1. תוספות ד"ה מאימתי "פי' רש"י...הסומך גאולה של ערבית לתפלה" (ב.)
2. גמרא "אמר מר קורא ק"ש ומתפלל...כגאולה אריכתא דמיא" עם רש"י
3. רש"י ד"ה זה הסומך (ד:)
4. תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פ"א ה"א "ר' זעירא בשם ר' אבא...עוד הוא הפליג"
5. גמרא "ואמר ר' יוחנן הרוצה שיקבל...וזו היא מלכות שמים שלמה" (יד: - טו.)
6. רבינו יונה ד"ה איזהו בן העוה"ב "איזהו בן העוה"ב...העולם הבא" (ב: בדפי הרי"ף)
7. ריטב"א ד"ה אמר מר "וי"מ דלא שיהיה בן העולם הבא... אפילו בלילה" (ד:)
8. חידושי הרשב"א "ומה שהקשה ר"ת...חובה אלא רשות" (ב.)
9. חידושי הרשב"א ד"ה ונשאל "ונשאל מרבינו האי גאון... שפיר דמי ע"כ" (ב.)
10. ספר אור זרוע ח"א - הלכות ק"ש סי' א ד"ה מאימתי "ולפי שיטתו...רבינו שלמה זצ"ל"
11. תוספות ד"ה דאמר רבי יוחנן (ד:)
12. גמרא "אבוה דשמואל ולוי...קשישי מינן דעבדי הכיי" עם רש"י (ל.)
13. רש"י שם ד"ה ולעביד מר (ל.)
14. שולחן ערוך אורח חיים רלו: ב
15. מגן אברהם אורח חיים רלו: א
16. משנה ברורה רלו: ט
17. ביאור הלכה סימן מו ד"ה כי לפעמים
18. רמב"ם תפילה ז: יז
19. הגהות אשרי מסכת ברכות פרק א סימן י

4. תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פ"א ה"א "ר' זעירא בשם ר' אבא...עוד הוא הפליג"

ר' זעירא בשם ר' אבא בר ירמיה שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף לנטילת ידים ברכה תכף לגאולה תפילה תכף לסמיכה שחיטה וסומך ושחט תכף לנטילת ידים ברכה שאו ידיכם קדש וברכו את ה' תכף לגאולה תפילה יהיו לרצון אמרי פי מה כתיב בתריה יענך ה' ביום צרה אמר רבי יוסי בי רבי בון כל מי שהוא תוכף סמיכה לשחיטה אין פסול נוגע באותו קרבן וכל מי שהוא תוכף לנטילת ידים ברכה אין השטן מקטרג באותה סעודה וכל מי שהוא תוכף גאולה לתפילה אין השטן מקטרג באותו היום אמר רבי זעירא אנא תכפית גאולה לתפילה ואיתצדית באנגריא מובלא הדס לפלטיין אמרו ליה רבי רבו היא אית בני אינשי הכין פריטין מחכים פלטיין א"ר אמי כל מי שאינו תוכף לגאולה תפילה למה הו' דומה לאוהבו של מלך שבא והרתיק על פתחו של **מלך** יצא לידע מה הוא מבקש ומצאו שהפליג עוד הוא הפליג

7. ריטב"א ד"ה אמר מר "וי"מ דלא שיהיה בן העולם הבא... אפילו בלילה" (ד:)

וי"מ דלא שיהיה בן העולם הבא בדבר זה בלבד, אלא הכי קאמר איזהו בן העולם הבא כל ההיר בדברי חכמים לדקדק בהן ולקיימן, שאף בזו הוא זהיר לסמוך גאולה לתפלה אפילו בלילה

8. חידושי הרשב"א "ומה שהקשה ר"ת...חובה אלא רשות" (ב.)

ומה שהקשה ר"ת ז"ל מדק"ל כר"י דאמר שצריך לסמוך גאולה לתפלה אין ה"נ מדינא הכי הו' כשמתפלל שלא בבית הכנסת, אי נמי כשהגיע זמן המקרא קודם שיתפלל תפלת הערב הא לאו הכי מתפלל עם הצבור משום דתפלת הרבים עדיפא מסמיכת גאולה לתפלה של ערבית שהיא אינה חובה אלא רשות,

9. חידושי הרשב"א ד"ה ונשאל "ונשאל מרבינו האי גאון... שפיר דמי ע"כ" (ב.)

ונשאל מרבינו האי **גאון** ז"ל לענין צבור שמתפללין ערבית וקורין שמע קודם צאת הכוכבים ולא מצי איניש לעכובינהו אי זהו עדיף לצלויי בהדייהו ולשבוק קרית שמע עד צאת הכוכבים, או לעכובי עד צאת הכוכבים ולצלויי ביחיד במסמך גאולה לתפלה, והשיב דבארץ ישראל עושין כן מתפללין ערבית ואח"כ קורין בזמן ק"ש ולא איכפת להו למסמך גאולה לתפלה של ערבית, וחזינן דק"ש עדיף יותר בעונתה וסימן לדבר צאת הכוכבים דאורייתא עדיף ממסמך גאולה לתפלה היכא דלא אפשר לצלויי, ואי צלי ראשונה דבהדי צבורא רשות ושניה חובה שפיר דמי ע"כ

10. ספר אור זרוע ח"א - הלכות ק"ש סי' א ד"ה מאימתי "ולפי שיטתו...רבינו שלמה זצ"ל"

ולפי שיטתו אתי שפיר הא דפליגי לקמן ר' יוחנן וריב"ל דאמר ר' יוחנן **איזהו** בן עוה"ב זה הסומך גאולה לתפלה וריב"ל אומר תפלות באמצע תקנום והלכה כריב"ל לגבי ר' יוחנן כדמוכח פ'

בני העיר במגילה גבי פלוגתא דרב פפי ורב פפא ואע"ג דתניא כוותי דר' יוחנן דקתני קורא ק"ש ומתפלל ה"י תניא כוותי דריב"ל דעיקר ק"ש היינו ההיא דעל המטה כדתני בירוש' כמו שפירש רבינו שלמה זצ"ל:

11. תוספות ד"ה דאמר רבי יוחנן (ד):

דאמר רבי יוחנן איזהו בן העוה"ב וכו' - ואנו שאומרים יראו עינינו ופסוקים אחרים אחר השכיבנו. נראה הואיל ותקינו להו רבנן ה"ל כגאולה אריכתא דתקינו לומר זה שבתוך כך יתפלל חבירו גם הוא ולא ילך מבהכ"י עד שיגמור כל אחד תפלתו. וגם יש באותם פסוקים י"ח אזכרות כנגד י"ח ברכות דשמנה עשרה ואגב שתקנו לומר אותם פסוקים תקנו לומר חתימה של יראו עינינו. והלכה כר' יוחנן דברייתא מסייע ליה וכן פסק הי"ג. ואם כן יש לזהר שלא לספר בין גאולה דערבית לשמנה עשרה. ומיהו בסדר רב עמרם פ"י מה שאנו אומרים קדיש בין גאולה לתפלת ערבית לאשמעינן דלא בעינן מסמך גאולה דערבית לתפלה משום דתפלת ערבית רשות. ולא נהירא [דאם כן] ר' יוחנן סבירא ליה תפלת ערבית חובה דפלוגתא היא דרב ור' יוחנן והלכה כר' יוחנן. ונכון להחמיר ולהזהר מלספר בינתים ואי תימא קשיא הלכתא אהלכתא דקיימא לן תפלת ערבית רשות והכא פסקינן כרבי יוחנן צריך לומר דאפילו אי סובר רבי יוחנן כרב דאמר רשות היא מכל מקום מחייב לסמוך. אם כן גם לנו יש לסמוך.

14. שולחן ערוך אורח חיים רלו : ב

אין לספר בין גאולה דערבית לתפלה, ואף הנוהגין לומר י"ח פסוקים ויראו עינינו, אין להפסיק בין יראו עינינו לתפלה; ומיהו מה שמכריז ש"צ ראש חדש בין קדיש לתפלת ערבית לא הוי הפסק, כיון שהוא א צורך התפלה; וכן יכול לומר: ברכו, להוציא מי שלא שמע, ולא הוי הפסק.

הגה: (ט) ועיין לעיל סימן ס"ט

15. מגן אברהם אורח חיים רלו : א

א צורך תפלה - ועוד תפלת ערבית רשות (רשב"א) ועסי קס"ז וכן נוהגין דלא כרש"ל (ב"ח) ומ"מ אפשר דוקי בר"ח שהיא דאורייתא או בותן טל ומטר דמחזירין אותו אם לא אמרו, משא"כ בחנוכה ופורים שאין מחזירין אותו אם לא אמרו אפשר שאין מכריזין ומ"מ המנהג להכריז וכ"כ הרד"א ונ"ל דבין הפרקי דינן כמו בשחרית דדוקי בין גאולי לתפלה יש מקילין משום דתפלת ערבית רשות אבל בין ק"ש וברכותי חובה לכ"ע:

16. משנה ברורה רלו : ט

(ט) ועיין לעיל סי' ס"ט - ר"ל דשם בהג"ה מבואר דדוקא בערבית מקילינן לזה אבל לא בשחרית:

17. ביאור הלכה סימן מו ד"ה כי לפעמים

* כי לפעמים וכו' - עיין בביאור הגר"א שכתב ול"נ שאין נכון בזה לצאת בלא ברכות וגם לא יסמוך גאולה לתפלה. והוא סובר בזה כשיטת הרא"ה שהובא בב"י דטפי עדיף לצבורא למימר ברכת ק"ש אק"ש דאורייתא עי"ש. ולכאורה נראה דדבריו סובבים אדברי רמ"א שמשמע מיניה שהוא מסכים להב"י במסקנתו דמוכח מיניה שסובר דאפילו אם הצבור לא יעברו זמן ק"ש אפ"ה יאמר בשכמל"ו כדי שיצא בזה והגר"א סובר דבכה"ג אינו כדאי לצאת בלא ברכות אבל אם הוא רואה שהצבור יעברו זמן ק"ש יותר טוב שיכוין לצאת כדי שלא ישאר בלא ק"ש וכמ"ש הב"ח והמ"א ושאר אחרונים או אפשר שסובר הגר"א דאפילו בזה יותר טוב שיקרא ק"ש בזמנה בברכותיה ויסמוך גאולה לתפלה ויתפלל ביחידי ממה שיקרא בלא ברכות ולהתפלל אח"כ עם הצבור וצ"ע. וגם צ"ע לכאורה במה שסיים הגר"א וגם לא יסמוך גאולה לתפלה הלא הוא סומך גאולה לתפלה אח"כ ואף שבק"ש כבר יצא לא מזיק כלל לענין זה כדאיתא לקמן בסימן ס"ו ס"י בהג"ה ובמ"א עי"ש וגם הגר"א מסכים שם להמ"א ואפשר שכונתו כך לפי מה שידוע לנו שדעתו הוא לומר ואומרים פעמים בכל יום ד' אלקינו ד' אחד והוא ממש כשיטת הרא"ה המובא בב"י ולזה כתב הגר"א על דברי הרמ"א שסובר כב"י ולי נראה שאין נכון בזה לצאת וכו' פירוש דאם יאמרו שמע ישראל וגו' ממ"נ שלא כדין יתעביד דאם יאמרו בלא ברכות בודאי אין נכון וגם אם ירצה לאומרו עתה בברכות לא יסמוך גאולה לתפלה כדי שיוכל אח"כ להתפלל בצבור לכך יותר טוב שידלג תיבת שמע ישראל. וכ"ז כתב הגר"א לפי מה שסובר הרמ"א דיוצא בזה אבל לפי מה שביארנו במ"ב דלא יכוין לצאת בזה אלא א"כ יראה שהצבור יעברו זמן ק"ש אפשר דהוא מודה ג"כ כמו שכתבנו בתחלת דברינו:

18. רמב"ם תפילה ז : ז

סדר תפלות כך הוא, בשחר משכים אדם ומברך ברכות אלו, וקורא הזמירות ומברך לפנייהם ולאחריהם, וקורא אחר כך שמע ומברך לפנייהם ולאחריה ומדלג קדושה מן הברכה ראשונה שלפניה שאין היחיד אומר קדושה, וכשהוא חותם גאל ישראל מיד יעמוד כדי שיסמוך גאולה לתפלה ומתפלל מעומד כמו שאמרנו, וכשישלים ישב ויפול על פניו ומתחנן ומגביה ראשו ומתחנן מעט והוא יושב בדברי תחנונים, ואחר כך יקרא תהלה לדוד (מיושב) ויתחנן כפי כחו ויפטר למעשיו.

19. הגהות אשרי מסכת ברכות פרק א סימן י

** בשבת אין צריך לסמוך גאולה לתפלה הואיל דנפקא לן מיענך ה' ביום צרה דכתיב בתריה יהיו לרצון אמרי פי וגו' ובשבת לאו יום צרה הוא. מא"ז:

Guided Mareh Mekomos

(while it is not necessary to get through all the mareh mekomos (so don't rush through them) to maximize your preparation I have put together what should be focused on and emphasized)

ב. סמיכת גאולה לתפלה (ב., ד.:

1. תוספות ד"ה מאימתי "פי' רש"י...הסומך גאולה של ערבית לתפלה" (ב.)

Review the four קשיא's that תוספות has on שיטת רש"י. Zero in on the fourth קשיא of תוספות and then go to next מקום מראה for the source quoted in תוספות.

2. גמרא "אמר מר קורא ק"ש ומתפלל...כגאולה אריכתא דמיא" עם רש"י (ד.)

This is the source of תוספות's 4th קשיא

3-5. Are these all the same ideas being expressed as to the concept of לתפלה גאולה .

3. רש"י ד"ה זה הסומך (ד.)

4. תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פ"א ה"א ר' זעירא בשם ר' אבא...עוד הוא הפליג"

5. גמרא "ואמר ר' יוחנן הרוצה שיקבל...וזו היא מלכות שמים שלמה" (יד: - טו.)

6. רבינו יונה ד"ה איזהו בן העוה"ב "איזהו בן העוה"ב...העולם הבא" (ב: בדפי הרי"ף)

What is bothering רבינו יונה and how does he deal with the problem? Could Rashi (mm#3) agree with the conclusions of רבינו יונה?

7. ריטב"א ד"ה אמר מר "וי"מ דלא שיהיה בן העולם הבא... אפילו בלילה" (ד.)

How is this ritva dealing with the r' yona's question differently, and why might this be a critical contribution for shitas rashi (mm#3)

8,9. Famous קשיא (mm#1) on רש"י's "answering up" רשב"א

8. חידושי הרשב"א "ומה שהקשה ר"ת...חובה אלא רשות" (ב.)

9. חידושי הרשב"א ד"ה ונשאל "ונשאל האי גאון... שפיר דמי ע"כ" (ב.)

10. ספר אור זרוע ח"א - הלכות ק"ש סי' א ד"ה מאימתי "ולפי שיטתו...רבינו שלמה זצ"ל"

major curveball

11. תוספות ד"ה דאמר רבי יוחנן (ד.)

Does this mareh makom add anything?

12,13 It should all be coming together by now. If not shiur will be here before you know it

12. גמרא "אבוה דשמואל ולוי...קשישי מינן דעבדי הכי" עם רש"י (ל.)

13. רש"י שם ד"ה ולעביד מר (ל.)

14-19 halacha l'maisa and hashlamas ha'inyan

14. שולחן ערוך אורח חיים רלו : ב

15. מגן אברהם אורח חיים רלו : א

16. משנה ברורה רלו : ט

17. ביאור הלכה סימן מו ד"ה כי לפעמים

18. רמב"ם תפילה ז : ז

19. הגהות אשרי מסכת ברכות פרק א סימן י

